

KAKO JE NEKADA IZGLEDALA FJERA SV. DUJE - SUDAMJA

„Fjera svetog Duje“ na dan zaštitnika Splita 7. svibnja, stoljećima je bila važan društveni događaj. Crkvena proslava je uključivala i sajam, koji je s vremenom postao najveći u srednjedalmatinskom području. Sajam je imao društvene, građanske i folklorne sadržaje, koji su bili izraz stoljetnog prožimanja gradske i seoske kulturne sredine.

U procesiji su se nosile moći sveca-mučenika, a sudjelovali su učenici s učiteljima, članovi mnogobrojnih bratovština, razna gradska udruženja, limena glazba, biskup, svećenici i časne sestre, gradonačelnik i državni činovnici praćeni mnoštvom naroda.

Stari naziv za „Fjeru“ bio je Sudamja (kovanica po običajima govora, nastala stapanjem oblika „sveti Dujam“).

Usljed teških povijesnih i ekonomskih prilika, Sudamja se u nekim razdobljima održavala u vrlo skromnim razmjerima. Npr. godine 1829. u Splitu nisu palili vatromet, jer je novac koji je trebalo utrošiti na vatromet bio namijenjen za pomoć gladnima. Te je godine u Dalmaciji vladala teška glad.

ZBIVANJA NA DAN SUDAMJE

„ U žežin Sudamje počela bi fešta na malo i veliko. Po ciloj rivi bidu gorili bengali, pucale maškule, rokete i svirala mužika koja je zabavjala svit do kasna, a cili bi grad bi narešen i inbandjeran. Kako grad, tako i Riva, a najskoli Pazar.

Cijeli grad je brujaio od mnoštva ljudi, koji su kružili ulicama, gurali se, glasno se cjenkali, dok su djeca trubila u svoje, netom kupljene, »svirce« (svirale) od drveta, papira i keramike. Zabava je nuđena na svakom koraku, pa su tada, uglavnom na Rivi, bili smješteni cirkuski šatori u kojima su posjetiocima prikazivane razne neobičnosti: koza s dvije glave, bradate žene, patuljci, i drugo. Bilo je tu i streljana, ruleta, »veduta« (panorame) s prikazima evropskih gradova, »ringešpila«, a prikazivane su i borbe rvača. Pučani i seljaci iz okolice zabavljali su se i na svoj stari način igrajući »vlaško« kolo na Pjaci, ili pjevajući na »kantunima« u klapama – grupicama došljaka iz istih regija.

Na Sudamju je počinjala sezona sladoleda, a od tih dana prodavale su se prve trešnje, šparoge, jagode, mladi bob, artičoki, te skuše i srdele ulovljene u vrijeme »prvog mraka«.

Na Pjaci i Pazaru se u poslijepodnevrim satima plesalo »vlaško kolo« i »splitski ples« uz svirku dipala i svirala, dok su muškarci pjevali »reru« – »gangu« lascivnog sadržaja ili »ojkali«.

Oko pet sati poslijepodne počinjala je »tombola« za koju su pripreme trajale nekoliko dana. »Kartele« (kartone s brojevima) ispisivali su za to zaduženi ljudi i prodavali ih dan–dva ranije.

Čim bi se stišalo uzbuđenje nakon što se saznao dobitnik, ljudi su se počeli razilaziti.

Bio je to kraj Sudamje. Došljaci su odlazili, a Spliciđani su nastavljali večernju šetnju sve do odlaska u kazalište, gdje se između dva rata obavezno davao „Spli'ski akvarel“, Ive Tijardovića, a čiji je jedan čin posvećen Fjeri sv. Duje.“

Priredila: Ljubinka Jelaska prema izvoru R.Vujnović, Etnografski muzej